

Мирна О.В., кандидат економічних наук, доцент
Полтавський державний аграрний університет, м. Полтава
Макаренко Л.Ю., Полтавський державний аграрний університет
Щербина В.А., Полтавський державний аграрний університет

ОСОБЛИВОСТІ СУЧАСНОЇ УКРАЇНСЬКОЇ МОДЕЛІ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ

Сучасна демократична, соціальна та правова держава не може ефективно функціонувати без добре розвинутої системи місцевого самоврядування. Кожна країна має свій унікальний досвід у впровадженні та організації місцевого самоврядування. Україна, в свою чергу, в процесі свого розвитку потребує створення наукових та правових основ для розвинутої системи місцевого самоврядування та розширення участі громадян у вирішенні питань, що мають місцеве значення.

Місьцеве самоврядування є важливим елементом демократичного суспільства. Воно забезпечує участь громадян у вирішенні питань місцевого значення, сприяє розвитку місцевих громад і підвищенню якості їхнього життя.

У науковому світі загально визнано існування чотирьох основних моделей організації місцевого самоврядування, а саме англосаксонської, континентальної, іберійської та радянської. Ці моделі розрізняються за такими критеріями, як їх правовий статус, функціональні взаємовідносини та розподіл компетенції між центральними (державними) та місцевими органами управління.

Процес формування української моделі місцевого самоврядування виявився складним і тривалим завдяки необхідності визначити, яка з існуючих моделей місцевого самоврядування найбільш підходить для України. Ця обрана модель може визнавати або обмежену автономію місцевого самоврядування відносно держави і державних органів, або надавати суверенітет місцевому самоврядуванню [1, с. 23].

Починаючи з 1990 року, в Україні було декілька разів переглянуті основні концепції місцевого самоврядування. Наприклад, у 1990 році була

прийнята державницька концепція місцевого самоврядування, яка була закріплена в Законі "Про місцеві ради народних депутатів та місцеве самоврядування". А вже в 1992 році в Україні була прийнята громадська концепція місцевого самоврядування, яка була відображена в Законі "Про місцеві ради народних депутатів та місцеве і регіональне самоврядування". У 1994 році в Україні знову була акцентована державницька концепція місцевого самоврядування, яка була закріплена в Законі "Про формування місцевих органів влади і самоврядування", а в 1995 році, внаслідок підписання конституційного Договору, знову була вибрана громадянська концепція [2, с. 95].

Власна українська концепція місцевого самоврядування у загальних рисах сформувалася та була нормативно визначена із прийняттям 28 червня 1996 р. Конституції України. Характерним для вітчизняної моделі місцевого самоврядування є поєднання громадівської теорії місцевого самоврядування із елементами державницької теорії.

Отже, сучасна українська модель місцевого самоврядування є важливим елементом демократичного суспільства та ключовим компонентом децентралізації влади в Україні. Ця модель виникла внаслідок реформ, запроваджених після Революції Гідності 2014 року, і продовжує розвиватися з метою створення більш ефективної, відкритої та відповідальної системи управління на місцях. У цьому есе розглянемо сутність та основні характеристики сучасної української моделі місцевого самоврядування [3, с. 273].

Однією з основних характеристик сучасної української моделі місцевого самоврядування є принцип децентралізації влади. Ця реформа передбачає передачу владних повноважень і фінансових ресурсів з центрального рівня влади на місця, до громад, що сприяє більшій автономії та відповідальності місцевих органів самоврядування. Децентралізація спрямована на забезпечення більшого рівня свободи для прийняття рішень на локальному рівні та підтримку розвитку територій.

Ще однією важливою рисою є більша активна участь громадян у місцевому самоврядуванні. Модель передбачає створення механізмів для залучення громадян до прийняття рішень, враховуючи їхні думки та потреби. Зокрема, існують місцеві ради та громадські консультації, які дозволяють жителям висловлювати свою позицію з питань, що стосуються їхньої громади.

Також важливою характеристикою є фінансова автономія місцевих громад. Сучасна модель передбачає можливість збирати та використовувати власні фінансові ресурси для розвитку і забезпечення послуг на місцях. Це дозволяє громадам більш ефективно планувати та виконувати проекти, спрямовані на поліпшення якості життя населення.

Місцеве самоврядування в Україні є гарантованим Конституцією України. Це означає, що органи місцевого самоврядування мають право на самостійне вирішення питань місцевого значення в межах, визначених законом.

Основними органами місцевого самоврядування в Україні є виборні органи: сільські, селищні, міські ради та їхні виконавчі комітети. Ці органи обираються населенням на основі загального, рівного, прямого виборчого права шляхом таємного голосування.

Органи місцевого самоврядування мають широкий спектр повноважень, які визначають їхню роль у вирішенні питань місцевого значення. Це питання соціально-економічного розвитку, освіти, охорони здоров'я, культури, житлово-комунального господарства та багато інших.

Органи місцевого самоврядування мають власні джерела доходів, які складаються з місцевих податків і зборів, надходжень від комунального майна та інших джерел.

Відтак сутність сучасної української моделі місцевого самоврядування полягає також в створенні конкурентного середовища між громадами. Розширення повноважень та відповідальності місцевих органів спонукає їх до більшої ефективності та інноваційності в управлінні. Громади змагаються

за інвестиції, розвиток і покращення якості послуг, що стимулює конкурентоспроможність та розвиток територій.

Таким чином, сучасна українська модель місцевого самоврядування визначається децентралізацією, активною участю громадян, фінансовою автономією та конкурентним середовищем. Ця модель спрямована на забезпечення більшої ефективності та відповідальності управління на місцях, поліпшення якості життя громадян та створення сприятливих умов для розвитку України як сучасної демократичної країни.

Одним із конкретних прикладів дотримання прозорості та відкритості в Полтавській міській раді є проведення відкритих громадських обговорень проектів рішень міської ради. Ці обговорення проводяться в публічних місцях, таких як міські ради, культурні центри та бібліотеки. Громадяни можуть прийти на обговорення, щоб дізнатися більше про проекти рішень та висловити свою думку.

Наприклад, у 2021 році Полтавська міська рада провела відкрите громадське обговорення проекту рішення про внесення змін до Програми розвитку міста Полтави на 2022-2026 роки. На обговорення прийшли близько 50 громадян, які висловили свої думки щодо проекту рішення. Деякі громадяни пропонували внести зміни до проекту рішення, щоб зробити його більш прозорим і зрозумілим.

Таким чином, проведення відкритих громадських обговорень проектів рішень міської ради є одним із способів забезпечення прозорості та відкритості діяльності міської ради.

Іншим прикладом дотримання прозорості та відкритості в Полтавській міській раді є розміщення інформації про діяльність міської ради на її веб-сайті. На сайті міської ради розміщена інформація про засідання міської ради та її комісій, тексти рішень міської ради, інформація про депутатів міської ради, інформація про виконавчий комітет міської ради, інформація про бюджет міста, інформація про управління та відділи міської ради.

Ця інформація доступна для всіх громадян, незалежно від їхнього місця проживання, соціального статусу чи інших факторів. Таким чином,

громадяни можуть дізнатися більше про діяльність міської ради та контролювати її роботу.

Звичайно, у Полтавській міській раді є ще й недоліки у сфері прозорості та відкритості. Наприклад, на сайті міської ради немає розділу "Запити на інформацію", де громадяни могли б подати запит на отримання інформації від міської ради. Також немає розділу "Відкриті дані", де громадяни могли б скачати дані про діяльність міської ради. Крім того, не завжди інформація на сайті міської ради викладена зрозумілою мовою. Однак, в цілому Полтавська міська рада робить кроки у напрямку забезпечення прозорості та відкритості своєї діяльності.

Згідно аналізу, сайт Полтавської міської ради відповідає основним критеріям відкритості та прозорості. Однак, є деякі недоліки, які можна виправити, щоб зробити сайт ще більш інформативним і корисним для громадян.

Список використаних джерел

1. Кириченко В. В. Інформаційне суспільство: еволюція явища та глобалізаційна трансформація суспільного світосприйняття. *Теорія і практика сучасної психології*. 2018. Вип. 2. С. 22-26.

2. Мальчиков Ф. В., Толстанов О. К. Роль інститутів громадянського суспільства в публічному адмініструванні. *Інвестиції: практика та досвід*. 2021. Вип. 15. С. 93-99.

3. Ревенко О. В. Прозорість та інформаційна відкритість як фактор забезпечення якості вищої освіти. *Публічне управління XXI століття: синтез 97 науки та практики*: зб. тез XIX міжнар. наук. конгресу, 19 квіт. 2019 р. Х: Видво ХарPI НАДУ «Магістр», 2019. С. 272-276.